

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ Ι

Ενότητα 11: Η Δημοσιονομική Πολιτική στην
Ευρωπαϊκή Ένωση

Κουτεντάκης Φραγκίσκος – Γαληνού Αργυρώ
Τμήμα Οικονομικών Επιστημών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα

*Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα
(Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)*

CC BY-NC-ND 3.0 GR

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περίγραμμα Ενότητας

- Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή
- Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Ο Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - Δημοσιονομικές Προοπτικές
- Πόροι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού
- Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

Περίγραμμα Ενότητας

- Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση
- Η Δημοσιονομική Πολιτική στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.)
  - Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)
  - Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

Περίγραμμα Ενότητας

- Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
  - Τα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης
  - Διαδικασία Έγκαιρης Προειδοποίησης
  - Διαπίστωση Υπερβολικού Ελλείμματος
  - Εφαρμογή στην Πράξη

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση δημιουργήθηκε το 1957, με 6 χώρες-μέλη (Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Ολλανδία, Λουξεμβούργο).
- Το 1973 προστέθηκαν 3 χώρες (Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Δανία) και το 1981 η Ελλάδα.
- Ακολούθησαν οι διευρύνσεις με την Ισπανία και την Πορτογαλία το 1986, και την Αυστρία, Σουηδία, Φινλανδία το 1993.

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Το 2004 έγινε η μεγάλη διεύρυνση με 10 νέες χώρες (Εσθονία, Κύπρος, Λεττονία, Λιθουανία, Μάλτα, Ουγγαρία, Πολωνία, Σλοβενία, Σλοβακία, Τσεχία).
- Το 2007 έγινε η ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας.

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση **δεν είναι ένα ομόσπονδο κράτος** (όπως οι Η.Π.Α.), γιατί οι χώρες που την αποτελούν εξακολουθούν να είναι ανεξάρτητα και κυρίαρχα κράτη.
- Επίσης, **δεν είναι ένας διακυβερνητικός οργανισμός** (όπως ο Ο.Ο.Σ.Α.), καθώς τα κράτη-μέλη της συνενώνουν μέρος των εθνικών κυριαρχιών τους και λαμβάνουν συλλογικά αποφάσεις μέσω κοινών θεσμικών οργάνων.

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Τα 3 βασικά θεσμικά όργανα λήψης αποφάσεων είναι:
  1. το **Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο** (Ε.Κ.), το οποίο αντιπροσωπεύει τους πολίτες της Ένωσης και εκλέγεται από αυτούς με άμεση καθολική ψηφοφορία
  2. το **Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης**, το οποίο αντιπροσωπεύει τα μεμονωμένα κράτη μέλη
  3. η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, η οποία αντιπροσωπεύει τα συμφέροντα της Ένωσης συνολικά

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Για την εύρυθμη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν δημιουργηθεί μια σειρά από άλλα όργανα:
  - **Ευρωπαϊκό Δικαστήριο**, το οποίο είναι ο τελικός κριτής σε διαφορές για θέματα ευρωπαϊκής νομοθεσίας
  - **Ελεγκτικό Συνέδριο**, το οποίο ελέγχει τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της Ένωσης

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- **Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων**, της οποίας ρόλος είναι να χρηματοδοτεί έργα οικονομικής ανάπτυξης εντός και εκτός της Ένωσης
- **Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα**, η οποία έχει την ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής για τις χώρες που έχουν υιοθετήσει ως νόμισμά τους το ευρώ

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- Μερικά άλλα όργανα τα οποία διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:
  - η **Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή**, η οποία αντιπροσωπεύει τους οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών (όπως οι εργαζόμενοι, οι εργοδότες, τα συνδικάτα)

Ευρωπαϊκή Ένωση- Μια Μικρή Εισαγωγή

- η **Επιτροπή των Περιφερειών** που εκπροσωπεί την τοπική αυτοδιοίκηση και την περιφερειακή διοίκηση
- ο **Ευρωπαϊός Διαμεσολαβητής**, που ερευνά τις καταγγελίες πολιτών κατά των θεσμικών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης για λόγους κακής διοίκησης
- ο **Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων**, ο οποίος έχει την ευθύνη για τη διασφάλιση του ιδιωτικού χαρακτήρα των προσωπικών δεδομένων των πολιτών της Ένωσης

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το κύριο όργανο λήψης αποφάσεων της Ένωσης.
- Στο Συμβούλιο εκπροσωπούνται οι χώρες-μέλη με τον αρμόδιο υπουργό, ανάλογα με το θέμα που συζητείται κάθε φορά.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Σύμφωνα με τις συνθήκες, το Συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις του, είτε με:
  - απλή πλειοψηφία
  - ειδική πλειοψηφία
  - ομοφωνία
- Για σημαντικά θέματα, όπως η τροποποίηση των συνθηκών, η θέσπιση μιας νέας κοινής πολιτικής ή η έγκριση προσχώρησης μιας νέας χώρας στην Ένωση, το Συμβούλιο πρέπει να αποφασίζει **ομόφωνα**.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Στις περισσότερες από τις υπόλοιπες περιπτώσεις, απαιτείται ψηφοφορία με ειδική πλειοψηφία.
- Για να επιτευχθεί **ειδική πλειοψηφία** απαιτούνται:

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Τουλάχιστον 255 από τις 345 ψήφους (73,9 %).
- Η πλειοψηφία των κρατών μελών (σε μερικές περιπτώσεις τα δύο τρίτα) πρέπει να εγκρίνει την απόφαση.
- Οποιοδήποτε κράτος μέλος μπορεί να ζητήσει να επιβεβαιωθεί ότι οι θετικές ψήφοι αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 62 % του συνολικού πληθυσμού της Ένωσης.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Οι κύριες μορφές νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι οι **οδηγίες** και οι **κανονισμοί**.
- Οι **οδηγίες** καθορίζουν έναν κοινό στόχο για όλα τα κράτη μέλη, αλλά αφήνουν την επιλογή του τύπου και των μέσων επίτευξής του στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών.
- Οι **κανονισμοί** ισχύουν άμεσα σε ολόκληρη την Ένωση χωρίς να απαιτούν κάποια περαιτέρω ενέργεια από τα κράτη μέλη.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Υπάρχουν 3 βασικές νομοθετικές διαδικασίες που ακολουθούνται:
  1. Συναπόφαση
  2. Διαβούλευση
  3. Σύμφωνη Γνώμη

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Συναπόφαση:**

- Είναι η διαδικασία για τη θέσπιση των περισσότερων νόμων.
- Στο πλαίσιο αυτής, το Κοινοβούλιο συμμετέχει σε ισότιμη βάση με το Συμβούλιο στην άσκηση των νομοθετικών εξουσιών.
  - Εάν το Συμβούλιο και το Κοινοβούλιο δεν μπορέσουν να συμφωνήσουν για μια πρόταση νομοθετικής πράξης, η πρόταση δεν γίνεται νόμος.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Διαβούλευση:**

- Η διαδικασία αυτή χρησιμοποιείται σε τομείς όπως η γεωργία, η φορολογία και ο ανταγωνισμός.
- Έπειτα από πρόταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο ζητεί τη γνώμη του Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής καθώς και της Επιτροπής των Περιφερειών.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Σύμφωνη γνώμη:**

- Χρησιμοποιείται κυρίως για συμφωνίες με άλλες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των συμφωνιών προσχώρησης νέων χωρών στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- Στο πλαίσιο αυτής το Συμβούλιο οφείλει να λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πριν από τη λήψη ορισμένων πολύ σημαντικών αποφάσεων.

Οι Διαδικασίες Λήψης Αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η διαδικασία αυτή συμπίπτει με τη διαδικασία διαβούλευσης, αλλά το Κοινοβούλιο δεν μπορεί να τροποποιήσει την πρόταση: πρέπει είτε να την εγκρίνει είτε να την απορρίψει.
  - Για την αποδοχή («σύμφωνη γνώμη») απαιτείται απόλυτη πλειοψηφία των ψηφισάντων.

Ο Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιείται σε ένα ευρύ φάσμα τομέων πολιτικής - τον οικονομικό, τον κοινωνικό, τον ρυθμιστικό και τον δημοσιονομικό - όπου η δράση της είναι προς όφελος των κρατών μελών.

Ο Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Παραδείγματα:
  - **πολιτικές αλληλεγγύης** (ή πολιτικές συνοχής) σε περιφερειακά, γεωργικά και κοινωνικά ζητήματα
  - **πολιτικές καινοτομίας**, οι οποίες φέρνουν επίκαιρες τεχνολογίες σε τομείς όπως η προστασία του περιβάλλοντος, η έρευνα και η ανάπτυξη (E&A) και η ενέργεια

Ο Προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Η Ευρωπαϊκή Ένωση χρηματοδοτεί αυτές τις πολιτικές με ετήσιο προϋπολογισμό άνω των 120 δισ. ευρώ.
- Κάθε ετήσιος προϋπολογισμός αποτελεί μέρος ενός επταετούς κύκλου προϋπολογισμού γνωστού ως **δημοσιονομικές προοπτικές**.

Δημοσιονομικές Προοπτικές

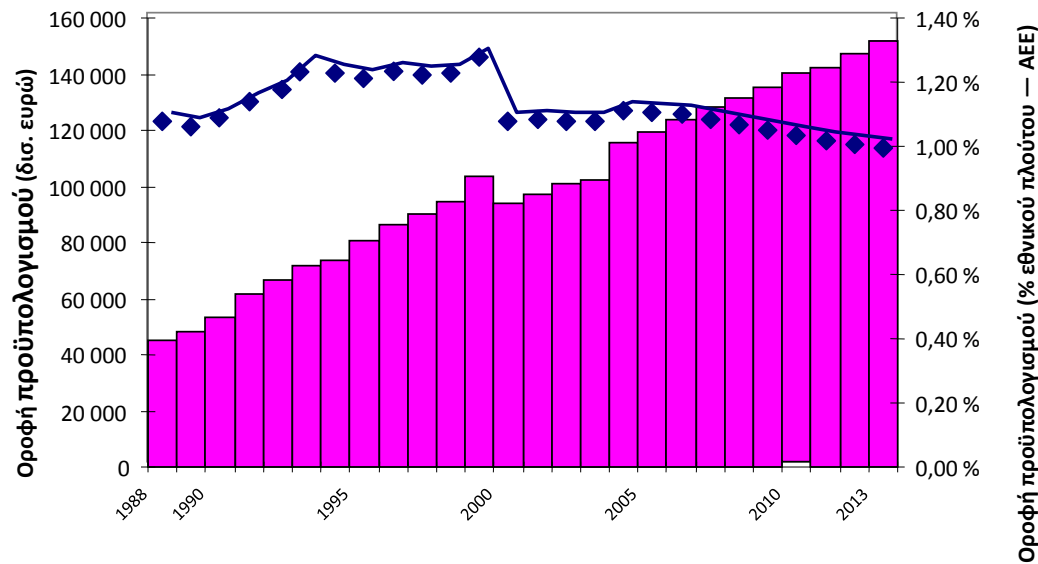
- Οι δημοσιονομικές προοπτικές συντάσσονται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και απαιτείται:
  - η ομόφωνη έγκρισή τους από όλα τα κράτη- μέλη
  - διαπραγμάτευση και συμφωνία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- Σύμφωνα με τις δημοσιονομικές προοπτικές 2007–2013, ο συνολικός προϋπολογισμός για την εν λόγω περίοδο ανέρχεται στα 864,4 δισ. ευρώ.

Δημοσιονομικές Προοπτικές

- Μια συνοπτική εικόνα για τις δημοσιονομικές προοπτικές δίνεται στο ακόλουθο διάγραμμα.
  - Στον αριστερό άξονα του διαγράμματος απεικονίζεται η οροφή (το ανώτατο ποσό δαπάνης) σε δισ. ευρώ.
  - Στο δεξιό άξονα, το ίδιο μέγεθος ως ποσοστό του Α.Ε.Ε..
  - Οι στήλες απεικονίζουν τις δαπάνες σε απόλυτα μεγέθη και η σκουρόχρωμη γραμμή τις δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Ε..

Δημοσιονομικές Προοπτικές

Διάγραμμα 21.1. Μακροπρόθεσμη Δημοσιονομική Τάση

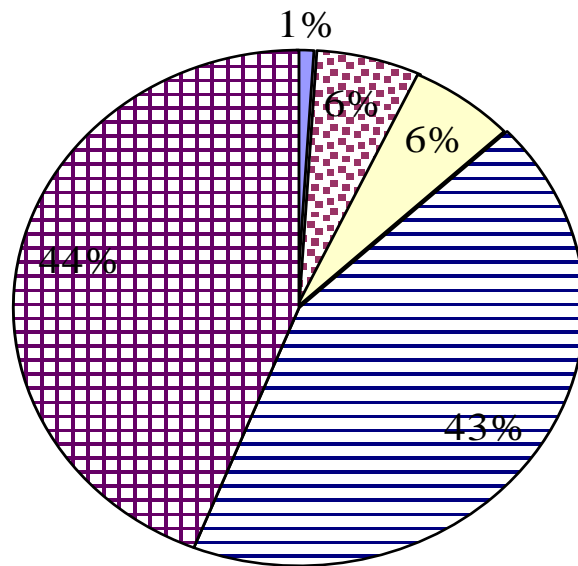

Δημοσιονομικές Προοπτικές

- Μια γενική εικόνα, για το σε ποιες δράσεις κατανέμονται οι πόροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μας δίνει το διάγραμμα που ακολουθεί:

Δημοσιονομικές Προοπτικές

Διάγραμμα 21.2. Δαπάνες Ε.Ε. (2007-2013)

- Ιθαγένεια, ελευθερία, ασφάλεια και δικαιοσύνη (1%)
- Η ΕΕ ως παγκόσμιος παράγοντας (6%)
- Άλλες δαπάνες, συμπεριλαμβανόμενης της διοίκησης (6%)
- Διατήρηση και διαχείριση των φυσικών πόρων (43%)
- Βιώσιμη ανάπτυξη και απασχόληση (44%)

Πόροι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού

- Ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρηματοδοτείται κυρίως από 3 «ιδίους πόρους»:
  1. Τελωνειακοί Δασμοί
  2. Γεωργικές Εισφορές
  3. Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)
- Οι ίδιοι πόροι δεν μπορούν να ξεπερνούν το **1,24%** του συνολικού Α.Ε.Π..

Πόροι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού

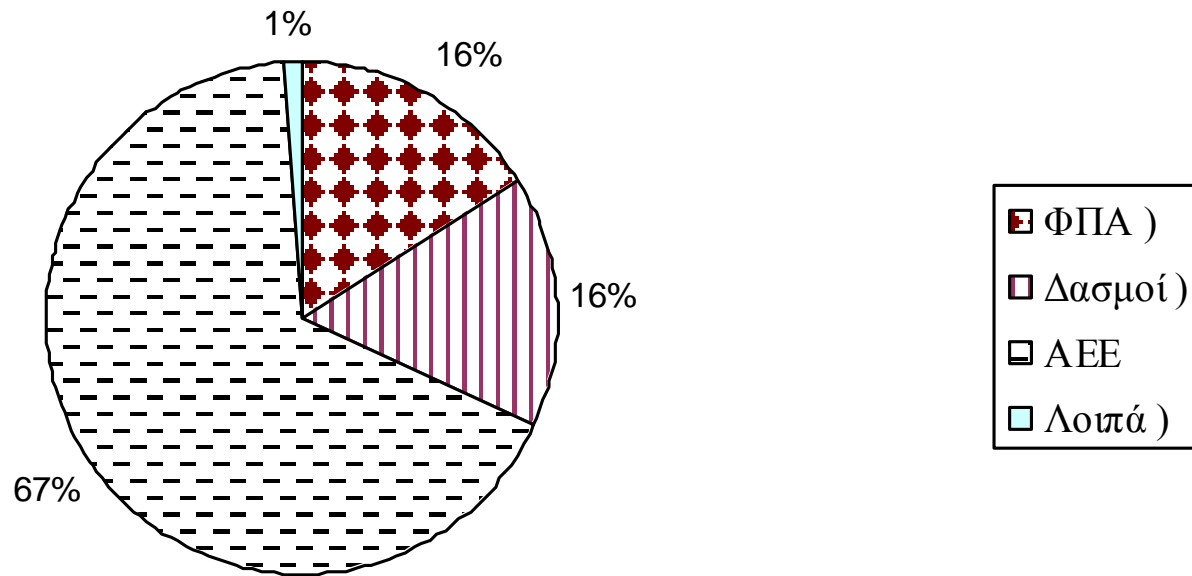
- Επίσης, χρηματοδοτείται από:
  - το **Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (Α.Ε.Ε.)**,
  - **άλλα Εισοδήματα** (όπως από τους φόρους και τις εισφορές που κατακρατούνται επί των εισοδημάτων του προσωπικού, τα τραπεζικά επιτόκια, τις συνεισφορές των τρίτων χωρών σε ορισμένα κοινοτικά προγράμματα, τα επιτόκια υπερημερίας, τις επιστροφές κοινοτικών ενισχύσεων).

Πόροι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού

- Μια πολύ συνοπτική εικόνα της σύνθεσης των εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δίνεται από το ακόλουθο διάγραμμα.

Πόροι του Κοινοτικού Προϋπολογισμού

Διάγραμμα 21.3. Πηγές εσόδων Ε.Ε.

Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

- Η Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο Υπουργών συνάπτουν δεσμευτική συμφωνία για την εξασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας, του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και τη βελτίωση της συνεργασίας σχετικά με τους ετήσιους προϋπολογισμούς.
- Αυτή η «διοργανική συμφωνία» περιλαμβάνει το **«πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο»**, το οποίο καθορίζει τα ανώτατα ετήσια όρια ανά τομέα.

Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

- Ο προϋπολογισμός εγκρίνεται από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και είναι ενταγμένος σε ένα μεσοπρόθεσμο σχέδιο δράσης.
- Υπάρχουν 2 είδη δαπανών του προϋπολογισμού:
  - οι υποχρεωτικές δαπάνες
  - οι μη-υποχρεωτικές δαπάνες

Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

- Οι υποχρεωτικές δαπάνες είναι εκείνες που καλύπτουν όλες τις δαπάνες που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες και τις συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
  - Το Συμβούλιο των Υπουργών έχει τον τελευταίο λόγο για τις υποχρεωτικές δαπάνες.

Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

- Όλες οι υπόλοιπες δαπάνες θεωρούνται ως **μη-υποχρεωτικές**.
  - Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τον τελευταίο λόγο για τις μη-υποχρεωτικές δαπάνες.

Πώς Λαμβάνονται οι Αποφάσεις για τον Προϋπολογισμό;

- Η διαδικασία που ακολουθείται είναι η εξής:
  1. πρώτη ανάγνωση του προϋπολογισμού στο Συμβούλιο,
  2. πρώτη ανάγνωση του προϋπολογισμού στο Κοινοβούλιο,
  3. δεύτερη ανάγνωση του προϋπολογισμού στο Συμβούλιο,
  4. το Κοινοβούλιο εγκρίνει ή απορρίπτει τον προϋπολογισμό (δεύτερη ανάγνωση).

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Τα κράτη-μέλη είναι ελεύθερα να ορίζουν τους φορολογικούς συντελεστές για τα εισοδήματα των φυσικών και νομικών προσώπων, ή άλλων μορφών εταιρειών, τις αποταμιεύσεις κ.α. και φυσικά τις δαπάνες τους.
- Σ' ότι αφορά τους **έμμεσους φόρους**, η άσκηση πολιτικής από τα κράτη-μέλη υπόκειται σε μια σειρά από περιορισμούς.

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Για την εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, **οι έμμεσοι φόροι εναρμονίζονται** για να μην στρεβλώνεται ο διασυνοριακός ανταγωνισμός.

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Οι βασικοί έμμεσοι φόροι που ισχύουν στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι:
  - ένας γενικός φόρος, ο **Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (Φ.Π.Α.)**, και
  - **3 ειδικοί φόροι στην κατανάλωση** (ο φόρος στην ενέργεια, στα τσιγάρα και στο αλκοόλ).

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Για τον περιορισμό του φορολογικού ανταγωνισμού έχουν νομοθετηθεί ελάχιστοι συντελεστές τόσο για το Φ.Π.Α., όσο και για τους ειδικούς φόρους.

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Στους ειδικούς φόρους, οι ελάχιστοι φορολογικοί συντελεστές:
  - ευνοούν τον ανταγωνισμό,
  - αποβλέπουν στην εξοικονόμηση ενέργειας και τη χρήση καυσίμων φιλικότερων προς το περιβάλλον,
  - αποθαρρύνουν τη χρήση κάποιων αγαθών που βλάπτουν, όπως τσιγάρα, οινόπνευμα, κ.α.
- Οι ρυθμίσεις αυτές είναι αρκετά ελαστικές προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες εθνικές περιστάσεις.

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Για το Φ.Π.Α., υπάρχει συμφωνία σε επίπεδο Ένωσης, για έναν ελάχιστο συντελεστή **15%**, για τα περισσότερα αγαθά και υπηρεσίες, αλλά υπάρχει δυνατότητα απαλλαγών από τη φορολογία κάποιων αγαθών και υπηρεσιών, π.χ. τρόφιμα, παιδικές τροφές, κ.α..
  - Εν γένει, οι συντελεστές αυτοί περιορίζονται σε αγαθά και υπηρεσίες που δεν ανταγωνίζονται αγαθά και υπηρεσίες από άλλο κράτος-μέλος, όπως γεύματα σε εστιατόριο ή είδη διατροφής και φάρμακα.

Φορολογική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

- Μια πολύ συνοπτική εικόνα των φορολογικών συντελεστών, που ισχύουν στις διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δίνεται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 21.2 Συντελεστές Φ.Π.Α. στην Ε.Ε.

Χώρα	Εξαιρετικά Μειωμένος συντελεστής	Μειωμένος συντελεστής	Κανονικός συντελεστής	Συντελεστής αναμονής
Αυστρία	-	10	20	12
Βέλγιο	-	6 / 12	21	12
Βουλγαρία		7	20	
Γαλλία	2,1	5,5	19,6	-
Γερμανία	-	7	19	-
Δανία	-	-	25	-
Ελλάδα	4,5	9	19	-
Ην. Βασίλειο	-	5	17,5	-
Ιρλανδία	4,8	13,5	21	13,5
Ισπανία	4	7	16	-
Ιταλία	4	10	20	
Κύπρος	-	5 / 8	15	-
Μάλτα	-	5	18	-
Ολλανδία	-	6	19	-
Πορτογαλία	-	5 / 12	20	12
Σουηδία	-	6 / 12	25	-
Τσεχία	-	9	19	-
Φιλανδία	-	8 / 17	22	-

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)

- Το 1979 δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.).
- Το Ε.Ν.Σ. είχε 3 βασικά χαρακτηριστικά:
  1. Ένα **νόμισμα αναφοράς** που ονομαζόταν ECU.
    - Αυτό ήταν ένα «καλάθι» στο οποίο υπήρχαν νομίσματα από όλα τα κράτη μέλη.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)

2. Έναν μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών.
  - Κάθε νόμισμα είχε μια συναλλαγματική ισοτιμία που συσχετιζόταν με το ECU.
  - Οι διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες μπορούσαν να κυμαίνονται μέχρι 2,25 %.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (Ε.Ν.Σ.)

3. Έναν πιστωτικό μηχανισμό.
  - Κάθε χώρα μετέφερε το 20 % του συναλλάγματός της και των αποθεμάτων της σε χρυσό σε ένα κοινό ταμείο.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

- Τον Ιούνιο του 1989, οι αρχηγοί των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενέκριναν ένα σχέδιο για την **Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.)**.
- Το σχέδιο για την Ο.Ν.Ε. περιλάμβανε 3 στάδια:

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

- Το 1^ο στάδιο, που ξεκίνησε την 1η Ιουλίου 1990, περιλάμβανε την:
  - απόλυτα ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κατάργηση των συναλλαγματικών ελέγχων),
  - αύξηση των πόρων του προϋπολογισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποσκοπούσαν στην εξάλειψη των ανισοτήτων ανάμεσα στις περιοχές της Ευρώπης (δημιουργήθηκαν τα διαρθρωτικά ταμεία),
  - οικονομική σύγκλιση μέσω πολυμερούς εποπτείας των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

- Το 2^ο στάδιο, που ξεκίνησε την 1^η Ιανουαρίου 1994, προέβλεπε:
  - την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (Ε.Ν.Ι.) στη Φραγκφούρτη, το οποίο αποτελείτο από τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
  - την ανεξαρτησία των κεντρικών τραπεζών των κρατών-μελών, και
  - οδηγίες για να μειωθούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα των κρατών-μελών.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

- Το 3^ο στάδιο ήταν η γέννηση του ευρώ:
  - Την 1η Ιανουαρίου 1999, 11 χώρες υιοθέτησαν το ευρώ, (Αυστρία, Βέλγιο, Φινλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία και Ισπανία).
  - Η Ελλάδα ακολούθησε την 1η Ιανουαρίου του 2001.
  - Έκτοτε, το ευρώ το έχουν υιοθετήσει και άλλες χώρες, όπως η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Μάλτα και η Κύπρος.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

- Για να ενταχθεί μια χώρα στην Ο.Ν.Ε. πρέπει να ικανοποιούνται τα ακόλουθα **5 κριτήρια σύγκλισης**:
  - 1. σταθερότητα των τιμών**
    - Ο πληθωρισμός στην υποψήφια χώρα δεν μπορεί να έχει απόκλιση μεγαλύτερη από 1,5 ποσοστιαία μονάδα από το μέσο όρο των 3 κρατών-μελών με το χαμηλότερο πληθωρισμό.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

2. σύγκλιση επιτοκίων

- Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια δεν μπορεί να έχουν απόκλιση μεγαλύτερη του 2%, σε σχέση με το μέσο όρο των επιτοκίων των 3 κρατών-μελών με τα χαμηλότερα επιτόκια.

3. δημοσιονομικό έλλειμμα κάτω από το 3% του Α.Ε.Π.

Δημιουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (Ο.Ν.Ε.)

4. το δημόσιο χρέος να μην υπερβαίνει το 60% του Α.Ε.Π.

5. σταθερότητα της συναλλαγματικής ισοτιμίας

- Η συναλλαγματική ισοτιμία πρέπει να έχει παραμείνει εντός των επιτρεπτών περιθωρίων διακύμανσης στη διάρκεια των 2 τελευταίων ετών προ της ένταξης.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Η ένταξη μιας χώρας στη ζώνη του ευρώ δεν σημαίνει ότι παύουν να υπάρχουν περιορισμοί στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής.
- Το πλαίσιο που θέτει τους περιορισμούς είναι το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Σ.Σ.Α.).

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Σκοπός του Συμφώνου είναι:
  - να διασφαλίζει την ευρωστία των δημοσίων οικονομικών, απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή λειτουργία της Ο.Ν.Ε.
- Το Σύμφωνο έχει ένα **προληπτικό** και ένα **αποτρεπτικό** σκέλος.

Το Σύμφωνο

Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Σύμφωνα με το προληπτικό σκέλος του Συμφώνου:
  - Τα κράτη μέλη υποβάλλουν κάθε χρόνο **πρόγραμμα σταθερότητας** (ή σύγκλισης), που παρουσιάζει τους τρόπους με τους οποίους σκοπεύουν να επιτύχουν ή να διατηρήσουν υγιή δημόσια οικονομικά μεσοπρόθεσμα.
  - Η Επιτροπή αξιολογεί τα προγράμματα αυτά και το Συμβούλιο εκδίδει γνώμη.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Το προληπτικό σκέλος περιλαμβάνει 2 μέσα οικονομικής πολιτικής που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αποφυγή υπερβολικών ελλειμμάτων.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να απευθύνει **έγκαιρη προειδοποίηση** για την αποφυγή υπερβολικού ελλείμματος.
- Μέσω του συστήματος **συμβουλευτικής υποστήριξης σε θέματα πολιτικής**, η Επιτροπή μπορεί να κάνει σύσταση σε ένα κράτος-μέλος να τηρεί τις υποχρεώσεις του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Το Σύμφωνο

Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Το **αποτρεπτικό σκέλος** του συμφώνου αφορά τη λεγόμενη **διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος**:
  - Η διαδικασία αυτή τίθεται σε εφαρμογή όταν το έλλειμμα υπερβαίνει το όριο 3% του Α.Ε.Π..
  - Εάν κριθεί ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα ενός κράτους μέλους είναι υπερβολικό κατά την έννοια της Συνθήκης, το Συμβούλιο του συνιστά να το διορθώσει εντός της προθεσμίας που του ορίζει.

Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης

- Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με τη σύσταση, λαμβάνονται περαιτέρω μέτρα και, εφόσον το κράτος αυτό συμμετέχει στην Ευρωζώνη, είναι δυνατόν να επιβληθούν κυρώσεις.

Τα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης

- Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εκτός Ο.Ν.Ε.) είναι υποχρεωμένες να υποβάλλουν κάθε χρόνο, ένα πρόγραμμα **σταθερότητας και σύγκλισης**:
  - Σ' αυτό περιγράφονται οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της οικονομίας και τα μέτρα οικονομικής πολιτικής, που προτίθεται να λάβει η χώρα.

Τα Προγράμματα Σταθερότητας και Σύγκλισης

- Το Συμβούλιο εξετάζει τα προγράμματα στην αρχή κάθε έτους και γνωμοδοτεί για καθένα από αυτά, με βάση εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και μιας ειδικής επιτροπής, της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής (Ο.Δ.Ε.).
  - Με βάση αυτή την ανάλυση, το Συμβούλιο εκδίδει γνώμη με την οποία να μπορεί να συστήνει στην κάθε χώρα τη λήψη μέτρων πολιτικής.

Διαδικασία

Έγκαιρης Προειδοποίησης

- Μετά από σύσταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο απευθύνει «**έγκαιρη προειδοποίηση**» σε κράτος-μέλος, στην περίπτωση που:
  - οι οικονομικές του πολιτικές δεν είναι συνεπείς με τις κατευθυντήριες γραμμές οικονομικής πολιτικής, ή
  - διατρέχει τον κίνδυνο να εμφανίσει υπερβολικό έλλειμμα.

Διαδικασία

Έγκαιρης Προειδοποίησης

- Με τη σύσταση έγκαιρης προειδοποίησης το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος καλείται να λάβει τα αναγκαία **διορθωτικά μέτρα** για την αποφυγή του υπερβολικού ελλείμματος.

Διαπίστωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Με βάση τη Συνθήκη:
  - το δημοσιονομικό έλλειμμα δεν πρέπει να ξεπερνά το 3% του Α.Ε.Π., και
  - το δημόσιο χρέος το 60% του Α.Ε.Π..

Διαπίστωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Αν διαπιστωθεί έλλειμμα πάνω από το 3% του Α.Ε.Π., τότε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συντάσσει σχετική έκθεση, με την οποία:
  - εξετάζει λεπτομερειακά τη δημοσιονομική και οικονομική κατάσταση της χώρας, και
  - διατυπώνει την τελική της γνώμη στο Συμβούλιο των Υπουργών Οικονομικών.
- Με βάση αυτήν την έκθεση, το Συμβούλιο αποφασίζει αν υπάρχει υπερβολικό έλλειμμα ή όχι, σύμφωνα με το άρθρο 104(6).

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Μετά τη διαπίστωση ύπαρξης υπερβολικού ελλείμματος, ξεκινά η διαδικασία διόρθωσης του.
  - Το Συμβούλιο απευθύνει σύσταση στο κράτος-μέλος που έχει το πρόβλημα, στην οποία τίθεται προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα.

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Αν η χώρα διορθώσει το υπερβολικό έλλειμμα, τότε το Συμβούλιο μπορεί να άρει τις αποφάσεις που έλαβε για την εν λόγω χώρα.
- Αν, όμως, το Συμβούλιο διαπιστώσει ότι η εν λόγω χώρα δεν έλαβε αποτελεσματικά μέτρα για διόρθωση του υπερβολικού ελλείμματος, τότε μπορεί να αποφασίσει να δημοσιοποιήσει τις συστάσεις που έκανε.

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Αν το κράτος πήρε αποτελεσματικά μέτρα, αλλά γεγονότα εκτός ελέγχου του εν λόγω κράτους, εμπόδισαν τη μείωση του ελλείμματος, τότε το Συμβούλιο μπορεί να παρατείνει την προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα.
- Τα βήματα που περιγράψαμε, εφαρμόζονται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Για τις χώρες όμως που ανήκουν στην Ευρωζώνη, υπάρχουν περαιτέρω διαδικασίες. Πιο συγκεκριμένα:
  - αν το Συμβούλιο υιοθετήσει τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος, τότε η σύσταση περιλαμβάνει:
    - προθεσμία διόρθωσης, και
    - τη δημοσιονομική προσπάθεια που πρέπει να καταβληθεί, και η οποία δεν μπορεί να είναι μικρότερη από ετήσια μείωση του ελλείμματος κατά 0,5% του ΑΕΠ.

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Αν η χώρα που είναι σε επιτήρηση δεν συμμορφωθεί, το Συμβούλιο μπορεί να επιβάλει κυρώσεις, εντός 2 μηνών, μετά από σχετική προειδοποίηση.
- Οι κυρώσεις περιλαμβάνουν την υποχρέωση του κράτους-μέλους να καταθέσει ένα ποσό, που μπορεί να φτάσει το 5% του ΑΕΠ, άτοκα στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
  - Αν το έλλειμμα δεν διορθωθεί παρά την κύρωση, τότε το ποσό αυτό μπορεί μετατραπεί σε πρόστιμο.

Διόρθωση Υπερβολικού Ελλείμματος

- Αν το κράτος πήρε αποτελεσματικά μέτρα, αλλά γεγονότα εκτός ελέγχου του εν λόγω κράτους, εμπόδισαν τη μείωση του ελλείμματος, τότε το Συμβούλιο μπορεί να παρατείνει την προθεσμία μέσα στην οποία πρέπει να διορθωθεί το υπερβολικό έλλειμμα.
- Αν η χώρα συμμορφωθεί και διορθώσει το υπερβολικό έλλειμμα, τότε το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, μπορεί να άρει τις συστάσεις που εξέδωσε.

Εφαρμογή στην Πράξη

- Στα πρώτα χρόνια εφαρμογής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης δεν υπήρξαν μεγάλα προβλήματα, καθώς τηρήθηκε (πλην ελαχίστων εξαιρέσεων).
- Μετά, όμως, την τελευταία παγκόσμια οικονομική κρίση, οι περισσότερες χώρες είχαν μεγάλα δημοσιονομικά ελλείμματα (πολύ πάνω από το 3%) και η εφαρμογή του Συμφώνου χαλάρωσε πολύ.

Εφαρμογή στην Πράξη

- Γενικά, όσο περνά ο καιρός γίνεται όλο και ευρύτερα κατανοητό ότι το Σύμφωνο πρέπει να:
  - γίνει πιο ευέλικτο,
  - και να επιτρέπει σε μεγαλύτερο βαθμό την άσκηση αντικυκλικής πολιτικής.

Εφαρμογή στην Πράξη

- Με δεδομένο ότι, η νομισματική πολιτική είναι ενιαία για όλες τις χώρες, και το βάρος για αντικυκλική πολιτική πέφτει αποκλειστικά στη δημοσιονομική πολιτική, η τελευταία θα πρέπει να έχει μεγαλύτερα περιθώρια διακύμανσης.

Τέλος Ενότητας 11

Η Δημοσιονομική Πολιτική στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης